

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни на дисертаційне дослідження Кіяшка Юрія Михайловича на тему: «Адміністративно-правове забезпечення протидії загрозам системі економічної безпеки України, що можуть виникати внаслідок операцій із цифровими активами», поданого до захисту у спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність дослідження на тему «Адміністративно-правове забезпечення протидії загрозам системі економічної безпеки України, що можуть виникати внаслідок операцій із цифровими активами» обумовлена поточними та прогнозованими безпрецедентними викликами, які постають перед державою та зумовлюють необхідність належного реагування. На фоні істотного ослаблення економіки внаслідок триваючої зовнішньої агресії та дії похідних факторів (політичних, соціальних, технічних, технологічних та ін.) адекватна системна протидія цифровим загрозам – виправдана і своєчасна необхідність.

Як відзначає сам автор, – «Формування відповідного нинішнім реаліям кількісного та якісного спектра загроз системі економічної безпеки України – одне з провідних завдань науковців, учених і фахівців. З огляду на їх властивості та враховуючи критичний стан багатьох економічних процесів на тлі триваючої гібридної війни, така проблематика нарівні із воєнними загрозами вирізняється центристською роллю. Відсутність належного комплексного реагування суттєво ускладнить із без того поточну безпекову й оборонну ситуації. Особливої важливості це набуває і внаслідок обмеженості ресурсного забезпечення, лєвова частка якого закономірно та безальтернативно задіяна для задоволення інших потреб (військових, геополітичних, гуманітарних тощо).

Наявний спектр чинників, явищ і тенденцій не відповідає економічним реаліям сьогодення, зумовлюючи нераціональне використання нинішнього

потенціалу. Зважаючи на об'єктивні складні обставини, виходячи із багатьох статистичних даних і враховуючи погляди значної кількості публічних діячів, вказане є нагальною потребою сучасності.

Серед перспективних напрямів у рамках такого питання вбачається група загроз, що можуть виникати внаслідок здійснення операцій із цифровими активами (цифрової складової). Наочні приклади, міркування вчених і фахівців, у тому числі градації таких чинників й явищ, а також результати правотворчої діяльності на міжнародному рівні, в іноземному та вітчизняному законодавствах аргументовано доводять авторську гіпотезу. Причому в період так званого «цифрового десятиліття» виправдним є розрахунок на подальше їх прогресування з позицій форм прояву, ступеня складності, потенційної міри ураження, взаємозв'язків із іншими методами економічної деструкції тощо. Виходячи з цього, окреслений тип загроз має вагомий дослідницький інтерес і вартує змістовної розробки з позиції розробки адміністративного-правової регламентації». Зважаючи на виняткові властивості та функціональні переваги адміністративно-правових засобів саме під пропонованим автором кутом зору варто розглянути репрезентовану нагальну наукову проблематику.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертації, відзначаються високим рівнем обґрунтованості. Це підтверджується низкою аспектів, які дають підстави зробити відповідні висновки. Автором було опрацьовано значний масив джерел, серед яких представлені як теоретичні наукові праці, так і роботи практичного спрямування. Це свідчить про комплексний підхід до вивчення теми, що охоплює як теоретичну, так і практичну складові. Особливу увагу було приділено аналізу джерел теоретичного характеру, про що свідчить ґрунтовний огляд великої кількості таких матеріалів у дисертації. Крім того, автор, ведучи наукову полеміку з дослідниками, сформував багато власних висновків, пропозицій, рекомендацій та узагальнень, що додає роботі

оригінальності, а також засвідчує наукову новизну.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, мають вагоме загальнонаціональне значення, що підтверджується актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження, які можуть бути використані в: науково-дослідній діяльності – формують базис для подальшого пошуку шляхів із удосконалення законодавства в предметній сфері (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права); правозастосовній сфері – для удосконалення практичних аспектів роботи основних та інших суб'єктів функціонально належних і дотичних до аналізованої сфери; правотворчій діяльності – при розробці проєктів нормативно-правових актів, які регулюють відносини з питань обороту багатьох форм цифрових активів; освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми» (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Науковим положенням, висновкам і рекомендаціям, сформульованим у дисертації, властивий високий ступінь наукової новизни. Дисертація є одним із перших комплексних досліджень у межах науки адміністративного права, що надає наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад та розкриває практичні рекомендації щодо вирішення актуальних проблем – сформулювати теоретико-методологічне, методичне та правове підґрунтя для розбудови комплексного й збалансованого адміністративно-правового забезпечення з протидії загрозам системі економічної безпеки України, що можуть виникати внаслідок операцій із цифровими активами.

Автор змістовно й виважено підійшов до питання здійснення теоретико-методологічних основ протидії загрозам системі економічної безпеки України, що можуть виникати внаслідок операцій із цифровими активами звернувши увагу на такі позиції як система економічної безпеки України» в якості об'єкта публічно-правового забезпечення, аналіз категорії

«цифрові активи» у тому числі його поняття, ознак, властивостей та підходів щодо розуміння її форм, поняття, властивості, ознаки й класифікація загроз системі економічної безпеки України, місце і роль серед них цифрової складової, міжнародних й іноземних стандартів та правових механізмів із протидії загрозам, що можуть виникати внаслідок операцій з цифровими активами. В рамках нинішнього адміністративно-правового регулювання було звернено увагу на питання адміністративно-правових засад з протидії загрозам системі економічної безпеки України, що виникають при проведенні операцій із цифровими активами; адміністративно-правового статусу суб'єктів системи економічної безпеки України зі спеціальною компетенцією, що протидіють загрозам, які виникають при здійсненні операцій із цифровими активами; адміністративно-правового механізму взаємодії суб'єктів зі спеціальною компетенцією з протидії загрозам економічної безпеки України, що виникають під час здійснення операцій із цифровими активами; правових основ здійснення державного контролю та нагляду при проведенні операцій із цифровими активами. За результатами такого аналізу було запропоновано ряд пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення наявних основ, а саме: 1) розробка сприятливого теоретико-методологічного та методичного підґрунтя: а) виконання комплексних типологічних досліджень суб'єктами, що компетенційно дотичні до аналізованої сфери, а також зацікавленими ЗВО; б) розробка механізмів аудиту ефективності національної фінансової системи на предмет оцінки руйнівного впливу цифрових засобів та проведення однойменних заходів; в) створення робочих груп за участю уповноважених суб'єктів публічно-правових відносин, а також представників вітчизняної й іноземної фахової громадськості для висвітлення та аналізу проблемних питань у цій сфері; г) посилення різних, у тому числі неправових форм взаємодії суб'єктів правоохоронної діяльності; 2) формування юридичних основ для подальшої розбудови системи економічної безпеки України і механізмів реагування на чинники, явища та тенденції цифрового походження: а) акумуляція

результатів типологічних досліджень, підсумків аудиту ефективності національної фінансової системи, підсумків дискусій, у рамках міжвідомчого аналізу проблемних питань, пропозицій і висновків комітетів Верховної Ради України; б) формування базису для розробки проєктів законів та інших нормативно-правових актів; в) прийняття (затвердження) актів законодавства, забезпечуючи подальший розвиток системи економічної безпеки України та розробку нових і удосконалення існуючих механізмів реагування на відповідні подразники; 3) вирішення питання щодо розмежування компетенції та посилення ролі більшості суб'єктів системи економічної безпеки України (персоніфікованих органів) шляхом окреслення чітких намірів із удосконалення їхнього адміністративно-правового статусу: а) на базі сформованого юридичного підґрунтя предметно опрацювати питання щодо посилення адміністративно-правового становища суб'єктів зі спеціальною компетенцією та деяких інших установ з метою приведення у чітку відповідність завдань і функцій таких органів орієнтирам системі економічної безпеки України; б) всебічне і повне вивчення міжнародних стандартів та моделей, а також практик іноземних держав; в) розробка пропозицій і рекомендацій щодо внесення змін до чинного законодавства, формуючи комплексне і збалансоване адміністративно-правове забезпечення вказаної сфери.

Загалом у дисертації запропоновано та належним чином обґрунтовано значну кількість шляхів підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання досліджуваної сфери відносин. При цьому вони можуть посилити позиції України не лише в межах державного кордону, а й за його межами, реалізованого у санкціоновані способи.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано одинадцять наукових публікацій, з яких п'ять статей в журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових

видань з юридичних наук, одна стаття – в науковому періодичному виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science; п'ять – тези доповідей і повідомлень на міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах. Наведене свідчить про те, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертації належно пройшли апробацію.

Проаналізувавши за кількісними та якісними показниками наукові роботи, які були опубліковані за матеріалами дисертаційного дослідження, слід узагальнити, що: 1) наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, 2) наукові роботи, які були опубліковані, за матеріалами дисертаційного дослідження відповідають вимогам, встановленим у наказі МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Відсутність порушень академічної доброчесності. На основі аналізу змісту дисертації можна стверджувати, що автор повністю дотримувався принципів академічної доброчесності. У тексті роботи чітко зазначені посилання на джерела інформації, які використовувалися для запозичення ідей, розробок, тверджень чи фактів. Наведено вичерпну інформацію про результати наукових досліджень та застосовані методики. В дисертації не виявлено жодних ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень норм академічної етики.

З огляду на це дисертація є самостійною, завершеною та комплексною науковою працею, яка повністю розкриває заявлену тему, досягає поставленої мети та вирішує всі задачі, визначені в процесі дослідження.

Таким чином, рецензія на дисертацію є позитивною. Робота відповідає всім вимогам, що пред'являються до такого типу наукових праць як за змістом, так і за оформленням. Представлені результати можна буде використати під час подальших наукових розробок із висвітлених та

широкого спектра суміжних питань.

Попри те, що загалом дисертація оцінюється позитивно, варто звернути увагу на такі зауваження і дискусійні питання стосовно її положень.

1. У дослідженні наводиться декілька загальних бачень змістовного наповнення центральної понятійної одиниці «цифрові активи». Хотілося б почути точку зору автора про доцільність розробки універсальних підходів, які можна було використати в рамках формулювання понятійного апарату для потенційного внесення змін у чинне законодавство.

2. У Звіті «Регулювання цифрових активів: Інсайти юрисдикційних підходів», представленого у жовтні 2024 р., цифрові явища позиціонуються в якості ризиків, а не загроз для економіки. Зважаючи на нетотожність категорій «загрози» і «ризики» в національній правовій площині потребує уточнення позиціонування автором в дисертації цифрових явищ саме загрозами для економіки.

3. В роботі розкрито роль Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку як провідного суб'єкта у сфері обороту віртуальних активів, які у дисертації позиціонуються в якості однієї з численних форм цифрових активів. Яке місце має бути відведено цьому державному органу у разі реалізації політики з питань розбудови цифрового безпекового середовища для економіки?

4. При визначенні першочергових векторів розбудови наявного адміністративно-правового забезпечення варто було б звернути увагу на ширший перелік стратегічних актів, які прямо й опосередковано стосуються вказаної сфери відносин.

5. Однією з пропозицій автора є розробка Міністерством фінансів України відповідного правового забезпечення для здійснення аудиту ефективності національної фінансової системи на предмет оцінки руйнівного впливу цифрових засобів. Доцільно було б розглянути питання про залучення до таких заходів Міністерства цифрової трансформації України з огляду

специфіку компетенції цього центрального органу виконавчої влади, адже установа забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах цифровізації, цифрових інновацій та технологій, розвитку цифрової економіки тощо.

Слід окремо наголосити, що наведені вище зауваження і дискусійні питання не мають впливу на наукову та прикладну цінність дисертаційної роботи, яка загалом складає враження цілісного завершеного монографічного дослідження з важливим внеском у розвиток наукової думки та практичної реалізації досліджуваної проблематики.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

У дисертації Кіяшка Юрія Михайловича отримані нові обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Дисертація демонструє високий рівень професійної підготовки автора, його здатність до критичного аналізу, формулювання обґрунтованих висновків та вироблення рекомендацій, що можуть бути впроваджені в практичну діяльність.

Робота є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана ним особисто, містить положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених ним досліджень. Її результати можуть слугувати основою для подальших наукових розробок, удосконалення законодавчої бази, а також покращення управлінських і організаційних й інших практик.

Структура та зміст дисертації відповідають її назві, всі розділи та підрозділи об'єднані спільним логічним задумом і спрямовані на досягнення поставленої мети дослідження. Кожен розділ послідовно розкриває ключові аспекти теми, забезпечуючи її цілісність та наукову обґрунтованість. Підрозділи гармонійно доповнюють один одного, формуючи єдину концептуальну основу роботи.

На підставі вказаного вище можна зробити висновок, що

дисертаційне дослідження Кіяшка Юрія Михайловича на тему «Адміністративно-правове забезпечення протидії загрозам системі економічної безпеки України, що можуть виникати внаслідок операцій із цифровими активами», подане на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а його автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доктор юридичних наук, професор,

завідувач відділу науково-правових експертиз

та законопроектних робіт

Науково-дослідного інституту

публічного права

Ксенія КУРКОВА